Gemeente Amsterdam

4.9 knelpunten voorzieningen bestaande stad
In welke gebieden van de bestaande stad is de bevolking sterk gegroeid, zonder dat de voorzieningen zijn meegegroeid (uitgaande van de referentienormen die we bij nieuwe stukken stad hanteren)? Is er een overzicht van de concrete knelpunten, dus hebben we inzicht in wachtlijsten bij sport, zorg, zwemmen?
Antwoord (max. 1 A4)
In de afgelopen tien jaar is in een aantal gebieden binnen de gebiedsindeling van de gemeente Amsterdam sprake geweest van zowel een sterke bevolkingsgroei als een duidelijke toename van het aantal woningen. Deze ontwikkeling hangt samen met grootschalige gebiedsontwikkeling. Dit geldt voor de gebieden Slotervaart (Ringzone West), Buitenveldert-Zuidas (Zuidas), Watergraafsmeer (Overamstel), Oud-Noord (Overhoeks en Buiksloterham) en Weesp (Weespersluis). Daarnaast zijn er ook gebieden waar de bevolking in dezelfde periode aanzienlijk is gegroeid, terwijl het aantal woningen slechts beperkt is toegenomen. In deze gebieden is voornamelijk bevolkingsgroei geweest binnen de bestaande woningvoorraad. Dit is het geval in Osdorp, Noord-West en Bijlmer-Oost. Het enkel afzetten van woningen tegen de referentienorm is onvoldoende, zeker in transformatie- en verdichtingsgebieden. Per gebied wordt naast groei ook gekeken naar sociale problematiek en het bestaande aanbod. Soms zijn nieuwe voorzieningen nodig, ook als er geen of weinig nieuwe woningen worden toegevoegd en soms kan groei juist opgevangen worden in bestaande voorzieningen. Zo zijn we buurtkamers aan het inplannen op het Dijkgraafplein in Nieuw-West en Terrasdorp in Noord, niet direct vanuit toename van het aantal woningen maar vanuit de sociale problematiek. In Zuidoost is sprake van groei van woningen aan de ene kant en tegelijkertijd krimp van het aantal leerlingen in bestaande buurten. Hier is met name sprake van herschikking van het onderwijsaanbod. Onderstaand een korte toelichting op de verschillende domeinen en bovenplanse voorzieningen en vervolgens een nadere verdieping op de domeinen sport (incl. zwemmen) en zorg waar u expliciet naar vraagt en waar ook de grootste problemen zijn met de inpassing van voldoende voorzieningen. *Onderwijs:* zoals gezegd is sprake van zowel groei als krimp op de onderwijsportefeuille. In verdichtingsgebieden kunnen extra woningen krimp juist opvangen. In transformatiegebieden (bedrijventerreinen naar woonwerk gebieden) worden extra scholen ingepast. De scholen lopen over het algemeen goed mee met de groei van de stad, afgezien van Weesp waar de gemeente de afgelopen periode en komende jaren een grote inhaalslag aan het maken is omdat in het verleden onvoldoende onderwijslocaties zijn ingepast in de gebiedsontwikkeling van Weespersluis. *Basisvoorzieningen*: de basisvoorzieningen worden in de gebiedsontwikkeling veelal meegenomen als voorziening in de plint. Naast basisvoorzieningen in de groeigebieden worden voorzieningen gerealiseerd in kwetsbare gebieden vanuit ongelijk investeren. De afgelopen jaren is extra ingezet op een inhaalslag aan jongerenvoorzieningen in Zuidoost, Nieuw-West en Noord. *Jeugd*: OKT locaties worden waar nodig ingepast in de gebiedsontwikkeling. Bij het bepalen van de behoefte aan nieuwe locaties wordt zowel gekeken naar de bevolkingsgroei, als naar de kwetsbaarheid van de (omliggende) buurten. In kwetsbare buurten wordt extra ruimte gerealiseerd zodat er voldoende plek is om de juiste ondersteuning te bieden. *Kunst & Cultuur*: bestaande gebieden die gaan transformeren zijn nu vaak plekken waar betaalbare kunst en cultuurfuncties gedijen. Deze komen mede door de gebiedsontwikkeling onder druk te staan. In de referentienormen wordt een lager aantal m² voor kunst en cultuur gehanteerd dan vaak nu in die gebieden in (tijdelijkheid) aanwezig is. Hierdoor kan het netto aantal m² kunst en cultuur dalen in de stad. Daarnaast bevatten de gebieden die het sterkst zijn gegroeid aanzienlijk minder cultuurvoorzieningen en zijn het hoofdzakelijk broedplaatsen voor makers in tijdelijke gebouwen. De verwachting is dat 97 van deze plekken de komende jaren

verdwijnen. De afgelopen 4 jaar is gestart met het realiseren van permanente plekken in Zuidoost, Noord en Nieuw-West (18 in totaal), waarvan de eersten in 2026 opgeleverd worden. Dit is echter onvoldoende als vervanging voor de verdwijnende tijdelijke cultuurvoorzieningen. Voor het vervangen van ateliers, broedplaatsen en cultureel erfgoed is geen financiële dekking. *Bovenplanse voorzieningen*: voor een aantal (bovenplanse) voorzieningen, zoals locaties voor beschermd wonen, winteropvang en vluchtelingenopvang, geldt dat het stedelijke opgaven betreft, die minder gebiedsgericht zijn. Het vinden van geschikte locaties en draagvlak bij omliggende buurten voor deze (vaak grotere) voorzieningen is een uitdaging, zeker in de bestaande stad. De opvangcapaciteit voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang is de afgelopen jaren daarom ook onvoldoende meegegroeid met de woningbouwontwikkeling. Daarnaast heeft de raad tot op heden voor migratie-, asiel en opvang (MA&O) geen structurele middelen toegekend.

Sport

Het is een stadsbrede uitdaging om voldoende ruimte te vinden voor de inpassing van georganiseerde buitensport, met name voor veldsporten. Dit speelt vooral in de genoemde gebieden met grootschalige gebiedsontwikkelingen. Hier ontstaan knelpunten door een gebrek aan aaneengesloten ruimte, **waardoor de huidige realisatie aan locaties niet voldoet aan de sportnorm.**

In stadsdeel Noord is tot 2035 ongeveer **150.000 m²** extra terrein nodig voor georganiseerde buitensport. Dit is gebaseerd op de sportnorm en de verwachte groei van het aantal inwoners door woningbouw. Dit oppervlak komt overeen met **19 voetbalvelden**. Er zijn al plannen om extra sportruimte toe te voegen, maar niet alle plannen zijn zeker. Er blijft een tekort van **29.200 tot 71.400 m²** dat nog moet worden ingepast. Noord heeft de grootste woningbouwopgave van de stad. Vooral langs het IJ is binnen de gebiedsontwikkeling geen ruimte voor veldsporten. Hoewel bestaande sportparken deels kunnen worden geoptimaliseerd, blijft het noodzakelijk om nieuwe locaties te vinden. **Dit is extra uitdagend omdat Noord tussen 2010 en 2020 al 20 hectare (!) aan sportterrein heeft verloren.**

In stadsdeel Zuidoost is tot 2035 ongeveer **106.000 m²** extra terrein nodig voor georganiseerde buitensport. Dit staat gelijk aan ruim **13 voetbalvelden**. Ook hier zijn plannen om extra sportruimte te realiseren, maar niet alle plannen zijn zeker. Er blijft een tekort van **51.500 tot 79.000 m²** dat nog moet worden ingepast. De ruimte in Zuidoost is beperkt. Het stadsdeel heeft weinig bestaande sportparken. Het intensiever gebruiken van deze parken is niet mogelijk. Tegelijkertijd groeit het aantal inwoners sterk door nieuwe woonwijken, zoals in het transformatiegebied Amstel III. Binnen deze gebieden is nauwelijks ruimte voor veldsporten. Daarom moeten nieuwe sportlocaties vooral in het bestaande deel van Zuidoost worden gezocht.

In sommige gevallen gebruiken we bestaande sportparken in de omgeving intensiever om de ruimtevraag op te lossen. Dit is echter niet altijd eenvoudig. Ook zijn er beleidsmatige beperkingen, bijvoorbeeld door de Hoofdgroenstructuur. Hierdoor is het lastig om sportparken nog intensiever te gebruiken. Sportparken staan onder druk door andere functies, zoals woningbouw en nutsvoorzieningen. Het aanleggen van nieuwe buitensportlocaties is vaak duur en ingewikkeld. Veel van deze locaties hebben al een andere functie, zoals groenvoorzieningen. Daarnaast kunnen bewoners bezwaar maken of zijn er andere partijen die dezelfde ruimte nodig hebben.

Wachtlijsten

Gemeente Amsterdam

Veel sportverenigingen in Amsterdam hebben wachtlijsten. Dit geldt zowel voor binnen- als buitensporten, vooral bij populaire sporten zoals tennis, hockey en voetbal. De wachtlijsten zijn het grootst onder de jeugd. Dit komt door:

- de aantrekkingskracht van grote sportverenigingen;
- een tekort aan trainers;
- een gebrek aan sportaccommodaties.

Bij binnensporten is het tekort aan geschikte en toegankelijke accommodaties structureel. Dit leidt tot wachtlijsten, ledenstops en beperkte groeimogelijkheden voor verenigingen. Vooral zaalhockey, basketbal en andere zaalsporten hebben hier last van. Het probleem van de wachtlijsten speelt al langere tijd. De uitbreiding van sportpark IJburg is bijvoorbeeld bedoeld om de wachtlijsten bij verenigingen te verkleinen.

Landelijke cijfers bevestigen het probleem. Uit onderzoek van het Mulier Instituut blijkt dat 12% van de Nederlandse sportverenigingen een wachtlijst of ledenstop heeft. Van deze verenigingen geeft 64% aan dat een tekort aan ruimte de oorzaak is. Dit probleem komt even vaak voor bij zaal- als veldsportverenigingen (Factsheet 2025/50: Wachtlijsten en ledenstops bij sportverenigingen, Mulier Instituut, Verenigingspanel, zomer 2025).
Door de groei van het aantal inwoners en de druk op de sportnorm zijn de percentages in Amsterdam naar verwachting hoger.

Zwemmen

In vergelijking met de andere vier grote steden in het land, beschikt **Amsterdam over de minste vierkante meters overdekt zwemwater per inwoner: ongeveer 30% minder dan het G5-gemiddelde**. Sinds de vaststelling van de sportnorm voor zwembaden is geen nieuw overdekt zwemwater gerealiseerd. Ondanks de groei van het aantal inwoners is de capaciteit niet uitgebreid (met uitzondering van een kleine uitbreiding bij SportPlaza Mercator) waardoor hoge druk op het bestaande overdekte zwemwater is ontstaan.

Verder heeft Amsterdam momenteel een tekort van 2 tot 3 zwembaden. Met name in de stadsdelen Oost, West en Nieuw-West is het tekort aan zwemwater groot, wat leidt tot wachtlijsten voor onder andere zwemlessen. In Oost varieert de wachttijd voor zwemles (afhankelijk van het tijdstip) tussen de één en tien maanden. In Noord bedraagt de wachttijd gemiddeld vijf maanden, gerekend vanaf het moment dat kinderen vijf jaar worden. In Centrum en Zuid zijn de wachtlijsten het kortst, met een wachtlijst van enkele weken. Om het tekort aan te pakken, wordt in Oost een nieuw zwembad gerealiseerd op Zeeburgereiland. Daarnaast wordt onderzocht of er alternatieven zijn om op korte termijn extra badwater te realiseren (bijvoorbeeld door het plaatsen van verplaatsbare zwembassins of een overkapping van het buitenbad van het Sloterparkbad). Op de middellange termijn (2030-2035) is uitbreiding van zwemwater in Riekerpark (Nieuw-West) en de realisatie van een nieuw zwembad op IJburg noodzakelijk om het huidige tekort in te lopen. Daarnaast zal het tekort aan zwemwater in Noord toenemen naarmate het stadsdeel verder groeit en uitbreidt. Op de lange termijn (na 2040) is een extra zwembad in Noord nodig om in de toenemende behoefte te voorzien.

Zorg

Met name in groei- en transitiegebieden leidt het achterblijven van de voorzieningen t.o.v. de groei van de bevolking tot concrete knelpunten, zoals oplopende wachttijden, beperkte beschikbaarheid van ontmoetingsplekken en laagdrempelige ondersteuning, en een onevenwichtige spreiding van voorzieningen over wijken en kernen. Amsterdammers moeten daardoor soms verder reizen, ervaren drempels in bereikbaarheid of weten onvoldoende beschikbare ondersteuning tijdig te vinden. Daarnaast sluit het aanbod niet altijd aan op de samenstelling en behoeften, bijvoorbeeld bij vergrijzing, gezinsgroei, toenemende diversiteit of complexere ondersteuningsvragen. Het gevolg is dat passende ondersteuning niet overal tijdig beschikbaar is, de druk op mantelzorgers en informele netwerken toeneemt en verschillen in toegankelijkheid tussen gebieden en doelgroepen verder kunnen oplopen.

Gemeente Amsterdam

Vijf concrete zorg-knelpunten:

1. Druk op huisartsen en eerstelijnszorg neemt toe. Als deze ruimte niet tijdig wordt toegevoegd, ontstaan grotere patiëntenbestanden per praktijk, minder nabijheid en slechtere toegankelijkheid.
2. Knel op dagbesteding en wijkgerichte ondersteuning. Onze stad groeit en vergrijst, en waarin meer mensen langer zelfstandig thuis wonen, zijn dagbesteding, buurtteamlocaties en ondersteuningspunten rand voorwaardelijk.
3. Doorstromingsprobleem in de woon-zorgketen. Als er te weinig geclusterde ouderenwoningen, zorggeschikte woningen en nabij georganiseerde zorgvoorzieningen zijn, blijven Amsterdammers langer wonen op een plek die niet past bij hun zorgvraag. Daardoor neemt de druk op wijkverpleging, huisartsen en informele zorg toe, terwijl zwaardere zorgvragen minder goed kunnen worden voorkomen.
4. Functie van zorgvoorzieningen van preventief naar reactief. Als buurtgerichte zorgvoorzieningen continu op of over capaciteit draaien, blijft minder ruimte over voor vroegsignalering, lichte ondersteuning en preventie. Amsterdammers komen pas later in beeld, met zwaardere problematiek, en dat vergroot weer de druk op de rest van de zorgketen.
5. 24-uursopvang sluit op dit moment onvoldoende aan bij de normatieve huisvestingsopgave uit het Strategisch Huisvestingsplan (SHP). Als gevolg hiervan staat de balans tussen de gevraagde zorginzet en de feitelijk beschikbare opvangcapaciteit onder druk. Vooral het beperkte perspectief op snelle realisatie van nieuwe locaties belemmert het tijdig organiseren van passende, bestendige en evenwichtig over de stad verdeelde opvangvoorzieningen.

Wachtlijsten binnen Zorg

De druk op zorgvoorzieningen komt het scherpst tot uitdrukking in de wachttijden binnen de Wmo-ondersteuning. Eind 2024 beliepen de wachttijden voor hulp bij het huishouden 15 maanden in Nieuw-West, 12 maanden in Noord en 9 maanden in Zuidoost. Voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang wordt gewerkt met een stedelijke wachtlijst, die eveneens duidt op substantiële capaciteitsdruk.

Integraal/Strategische Huisvestingsplannen (IHP/SHP)

Elke vier jaar wordt in opdracht van de directie MV een IHP Onderwijs, een SHP Jeugd-, Zorg- en Basisvoorzieningen, SHP Sport en bewegen en SHP Kunst & Cultuur opgesteld. Een IHP/SHP is een koersdocument gebaseerd op de beleidskaders van de betreffende directies en geeft een beeld van de huisvestingsopgave voor die domeinen verwacht wordt en waar mogelijk keuzes gemaakt moeten worden. Medio 2026 wordt gestart met een actualisatie van de huisvestingsplannen waarin bovengenoemde inzichten, ambities en verschillende trends (lokaal/regionaal/mondiaal) worden meegenomen. Deze huisvestingsplannen worden in de (nieuwe) coalitieperiode aan het college en de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd.

Financiële en personele gevolgen

Geef hier aan wat eventuele financiële consequenties zijn qua investeringen en/of exploitatie.

Breng daarbij, waar van toepassing, apparaatslasten (incl. overhead) en implementatiekosten in beeld.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	structureel

Gemeente
Amsterdam

Als er sprake is van een toe-of afname van personeel, geef dan aan hoeveel FTE het betreft.

Personele consequenties	2026	2027	2028	2029	2030	structureel
Aantal FTE* dat samenhangt met stoppen met intensivering of beleid						
Aantal FTE* dat samenhangt met starten met intensivering of beleid						
Incidenteel? Zo ja, tot wanneer?**						

* Dit betreft het totale aantal te verwachten fte's, ambtelijk en inhuur.

**Incidenteel houdt in dat er een link is tussen de tijdelijke impuls met incidentele middelen. En heeft daarmee een expliciete einddatum.